

Trender över 20 år i självskattad psykisk hälsa

Curt Hagquist

Centrum för forskning om barns och ungdomars psykiska hälsa
Karlstads universitet

Presentation den 12 april 2010 vid State of the Science konferens
om Trender i barns och ungdomars psykiska hälsa
Kungl. Vetenskapsakademien, Stockholm

**Ung i Värmland (UiV)
och
Skolbarns hälsovanor
(HBSC)**

UiV och HBSC

Lika...

- Återkommande mätningar i 20 år
- Självskattad hälsa med frågefomulär i skolan
- Frågor som avses spegla psykiska besvär – fokus på internaliserande besvär

...och olika

- UiV totalundersökning – HBSC urval
- UiV regional (ett län) – HBSC nationell
- UiV åk 9 – HBSC åk 5, 7 och 9

Sammanstatta utfallsmått

- Bättre precision i mätningen
- Lättare att kommunicera

Om...

- Konceptet/begreppet är begripligt och tydligt
- Överensstämmelse mellan begrepp och operationalisering

Analysansats

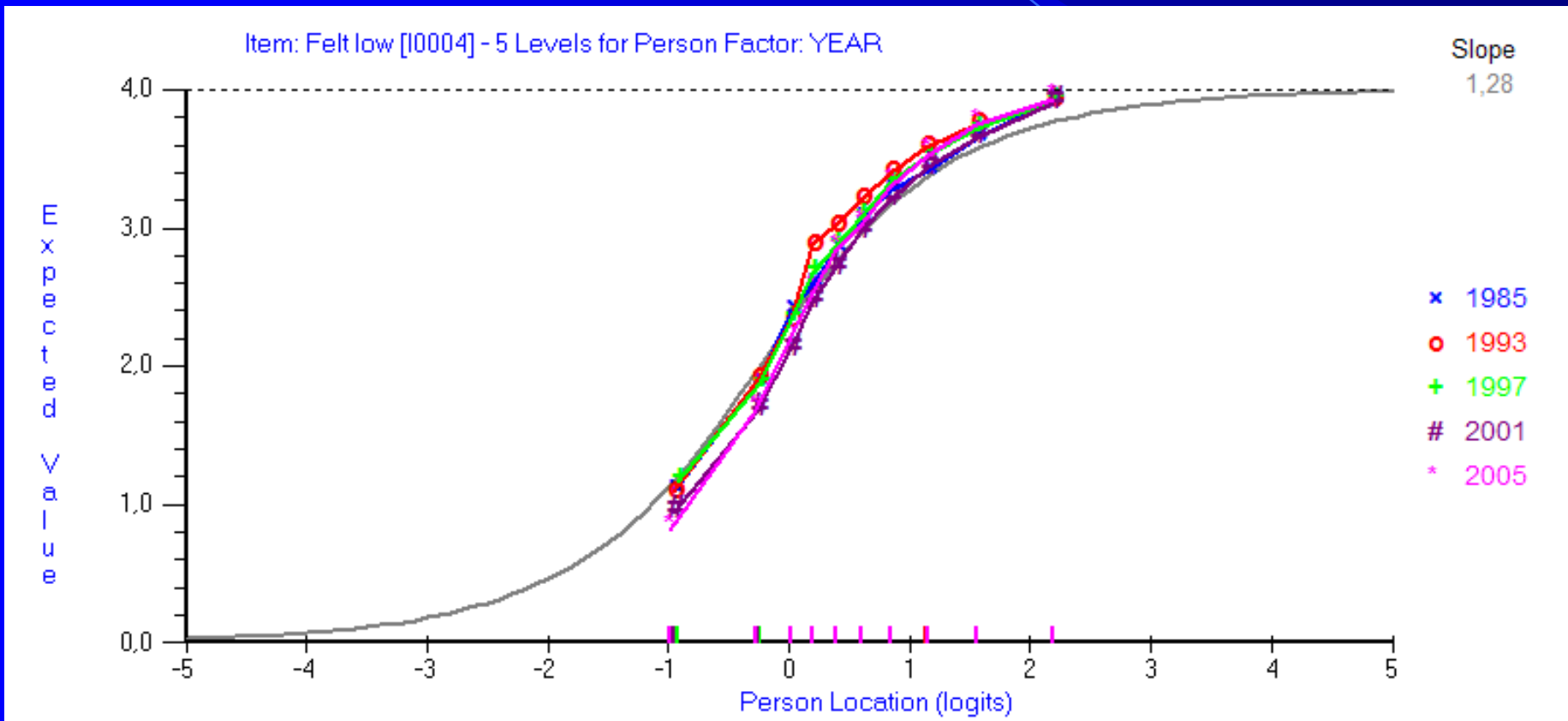
Psykometriska (Rasch) analyser

- Hur fungerar mätinstrumentet?
- Kan svaren på enskilda frågor summeras?

Trendanalyser

- Hur ser trenderna ut?
- Skiljer sig trenderna för pojkar och flickor och för yngre och äldre ungdomar?

Differential Item Functioning Undersökningsår

Ung i Värmland

1988 - 2008

Ung i Värmland

1988 – 2008

- Genomförs av Karlstads universitet, i samarbete med kommunerna i Värmland.
- Projektledare: Curt Hagquist
- Datainsamlingar har ägt rum 1988, 1991, 1995, 1998, 2002, 2005 och 2008.
- Undersökningsgruppen består av samtliga niondeklassare i Värmland. Varje år har 2400-3200 studerande deltagit (1995 deltog inte Kristinehamn och Säffle).
- Datainsamlingen sker med ett frågeformulär som delas ut i klassrummen och besvaras anonymt.

Bortfall Ung i Värmland 1988 - 2008

1988 deltog 3202 elever. Bortfallet totalt var 10.2 %.

1991 deltog 3049 elever. Bortfallet totalt var 11.3 %.

1995 deltog 2435 elever. Bortfallet totalt var 6.3 %.

1998 deltog 2741 elever. Bortfallet totalt var 9.4 %.

2002 deltog 2931 elever. Bortfallet totalt var 11.3 %.

2005 deltog 3124 elever. Bortfallet totalt var 13.9 %.

2008 deltog 3109 elever. Bortfallet totalt var 15,7 %.

**Ung i Värmland
Psykosomatiska
besvär**

Psykosomatiska besvär

Ett sammansatt mått baserat på åtta delfrågor

Har Du under skolåret ...

”haft svårigheter att koncentrera dig?”

”haft sömnsvärigheter?”

”besvärats av huvudvärk?”

”besvärats av magont?”

”känt dig spänd?”

”haft dålig aptit?”

”känt dig ledsen?”

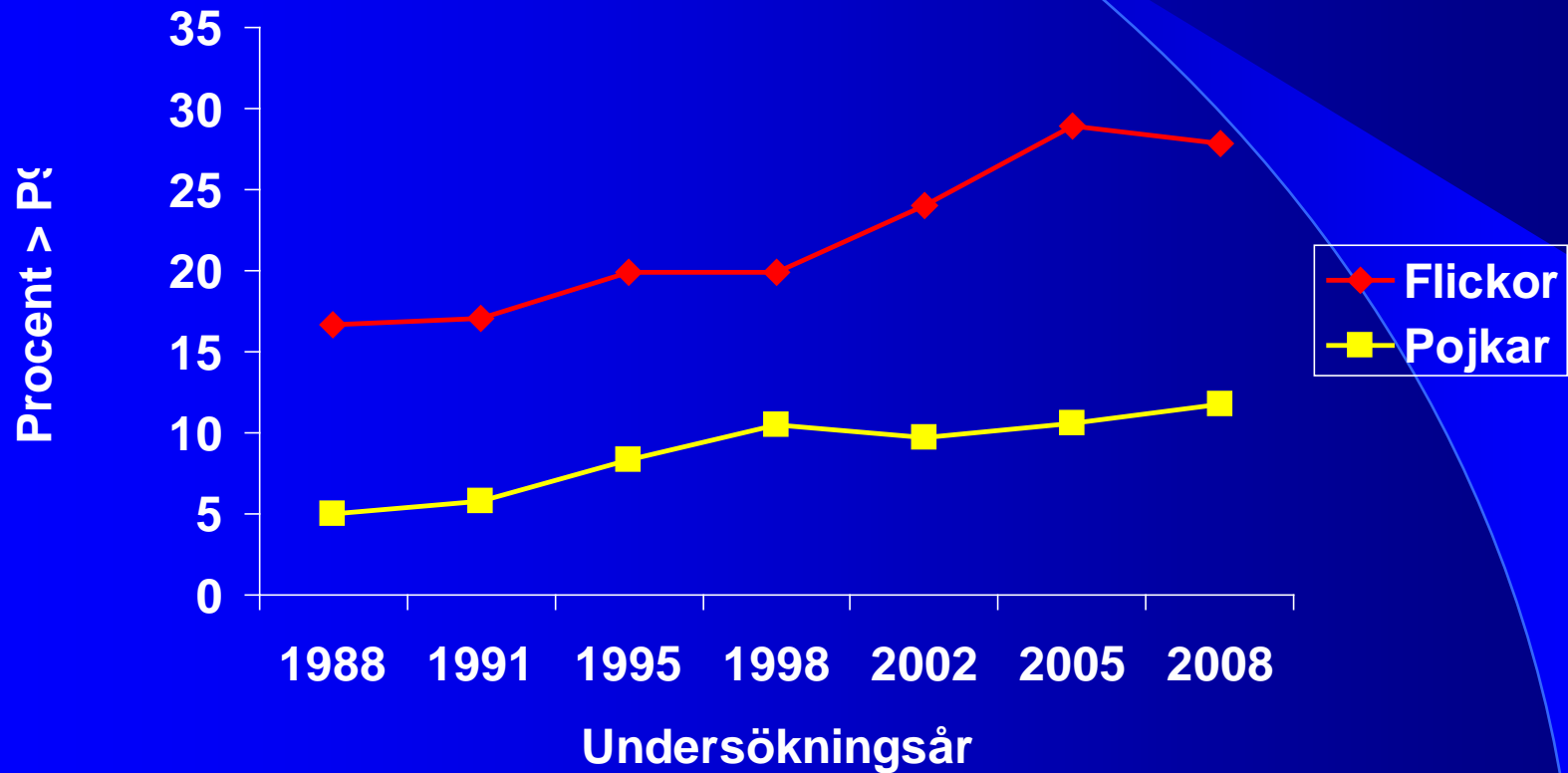
”känt dig yr i huvudet?”

Svarsalternativ

Aldrig; Sällan; Ibland; Ofta; Alltid

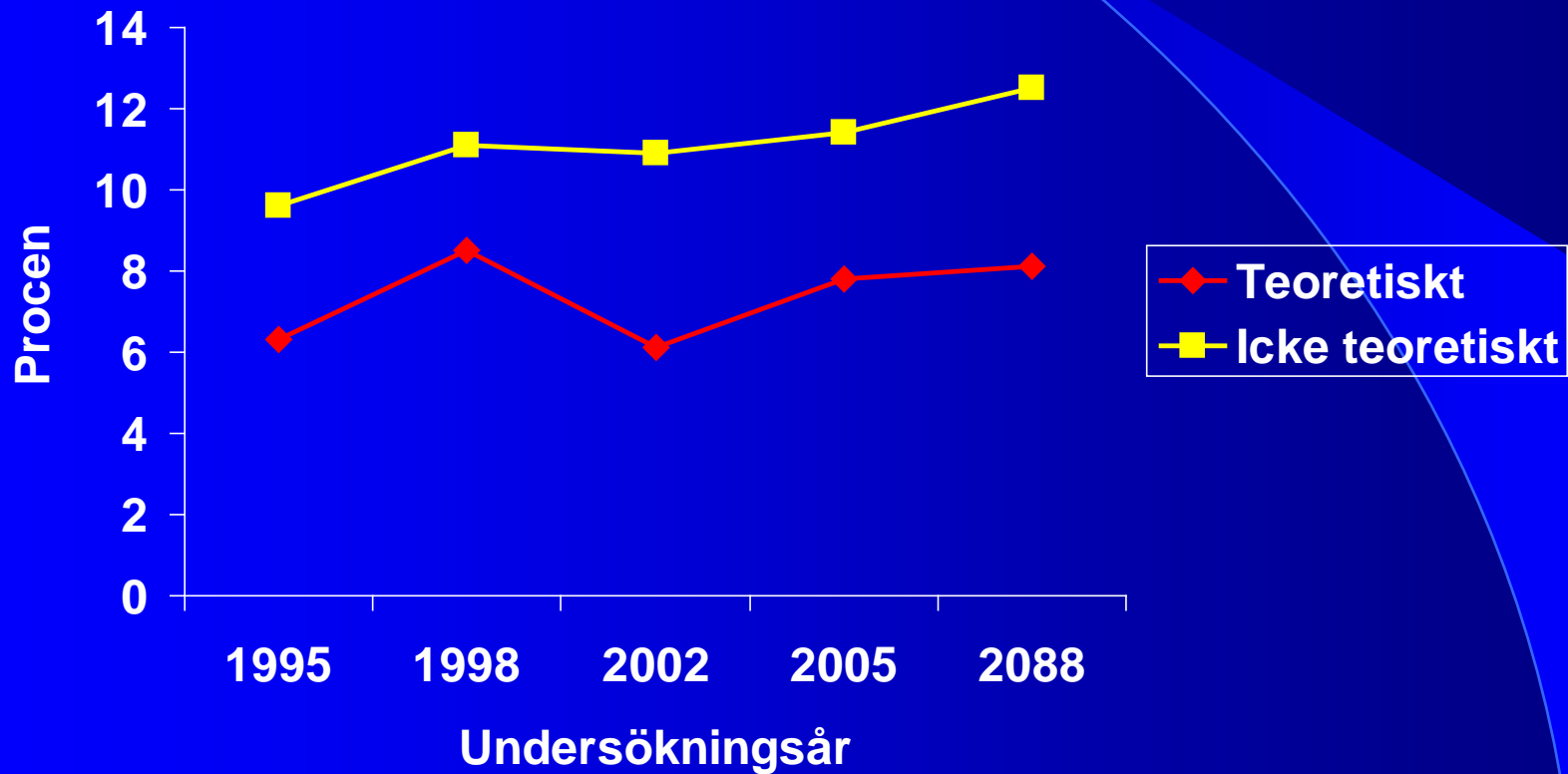
Psykosomatiska besvär

Årskurs 9 i Värmland 1988 – 2008

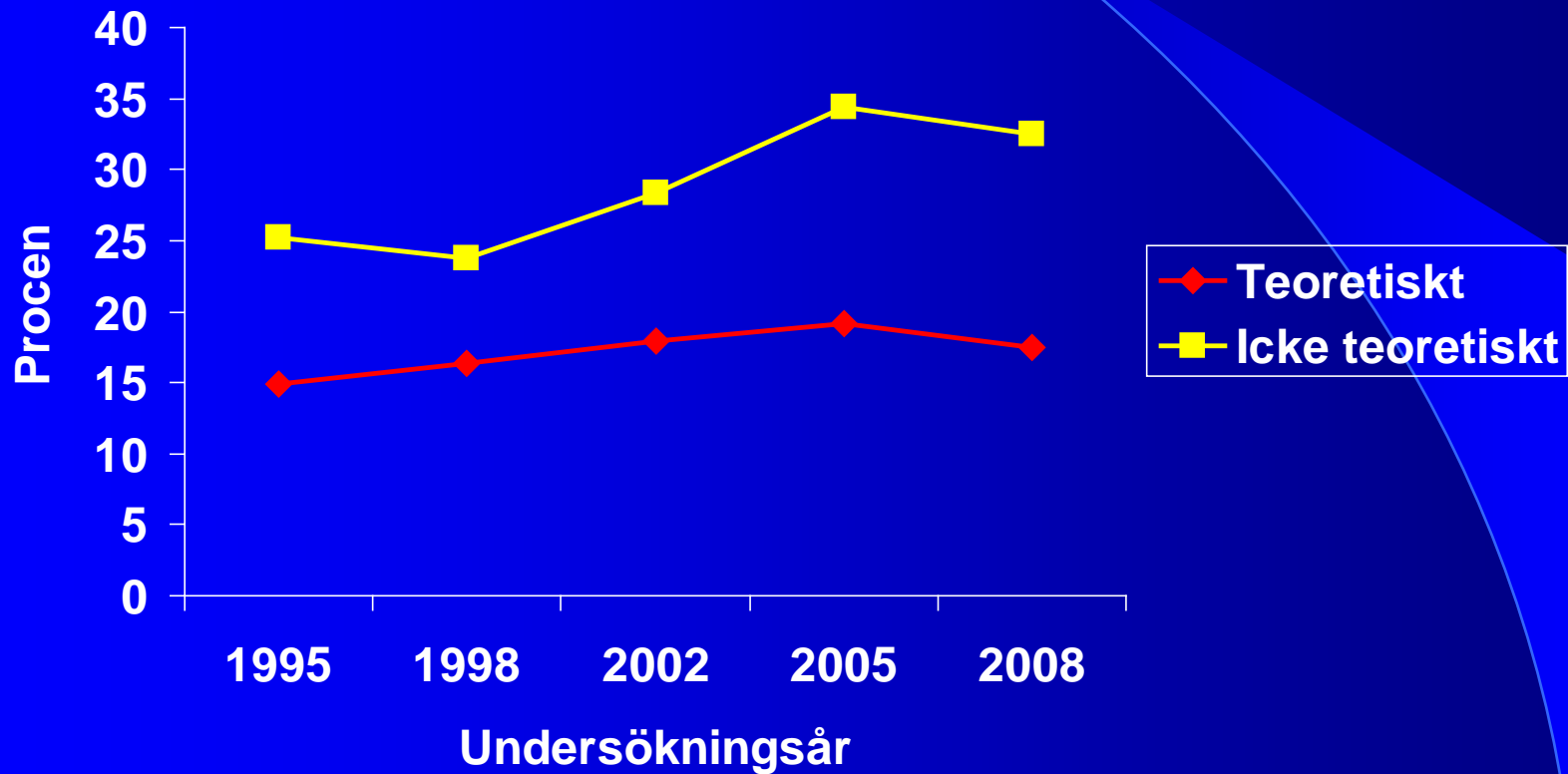
Psykosomatiska besvär

Pojkar i årskurs 9 i Värmland 1995 – 2008

Psykosomatiska besvär

Flickor i årskurs 9 i Värmland 1995 – 2008

Psykosomatiska besvär 1988 - 2008

- Ökning, både bland pojkar och flickor
- Olika trender bland pojkar och flickor
- Linjär trend bland flickor t o m 2005
- Högsta värde: Pojkar 2009; Flickor 2005

Publicerat

– psykosomatiska besvär

Hagquist C

Psychosomatic health problems among adolescents in Sweden – are the time trends gender-related? *European Journal of Public Health* 2009; 19: 331–336

Hagquist C

Psychometric properties of the PsychoSomatic Problems scale – a Rasch analysis on adolescent data. *Social Indicators Research* 2008; 86: 511-523

Publicerat – sociala skillnader

Hagquist C

Health inequalities among adolescents – the impact of academic orientation and parents' education. *European Journal of Public Health* 2007; 17: 21-26.

HBSC

Skolbarns hälsovanor 1985-2009

Skolbarns hälsovanor

- Genomförs av Statens folkhälsoinstitut
- Projektledare: Lilly Eriksson
- Datainsamlingar har ägt rum 1985, 1989, 1993, 1997, 2001, 2005 och 2009.
- Nationellt urval i två steg – 1) skolor 2) klasser
- Datainsamlingen sker i skolan, frågeformuläret besvaras anonymt.

Bortfall 2009

Skolbarns hälsovanor

(Källa: SCB, teknisk rapport)

Årskurs	Skattad slutlig urvalsstorlek (elever)	Antal svarande elever	Svars- frekvens (ovägd) %
Årskurs 5	2 918	2 332	79,9
Årskurs 7	2 955	2 378	80,5
Årskurs 9	3 023	2 170	71,8
Totalt	8 896	6 880	77,3

Psykiska besvär

Ett sammansatt mått baserat på fyra delfrågor

Hur ofta har du under de senaste 6 månaderna haft följande besvär?

Känt mig nere

Varit irriterad eller på dåligt humör

Känt mig nervös

Haft svårt att somna

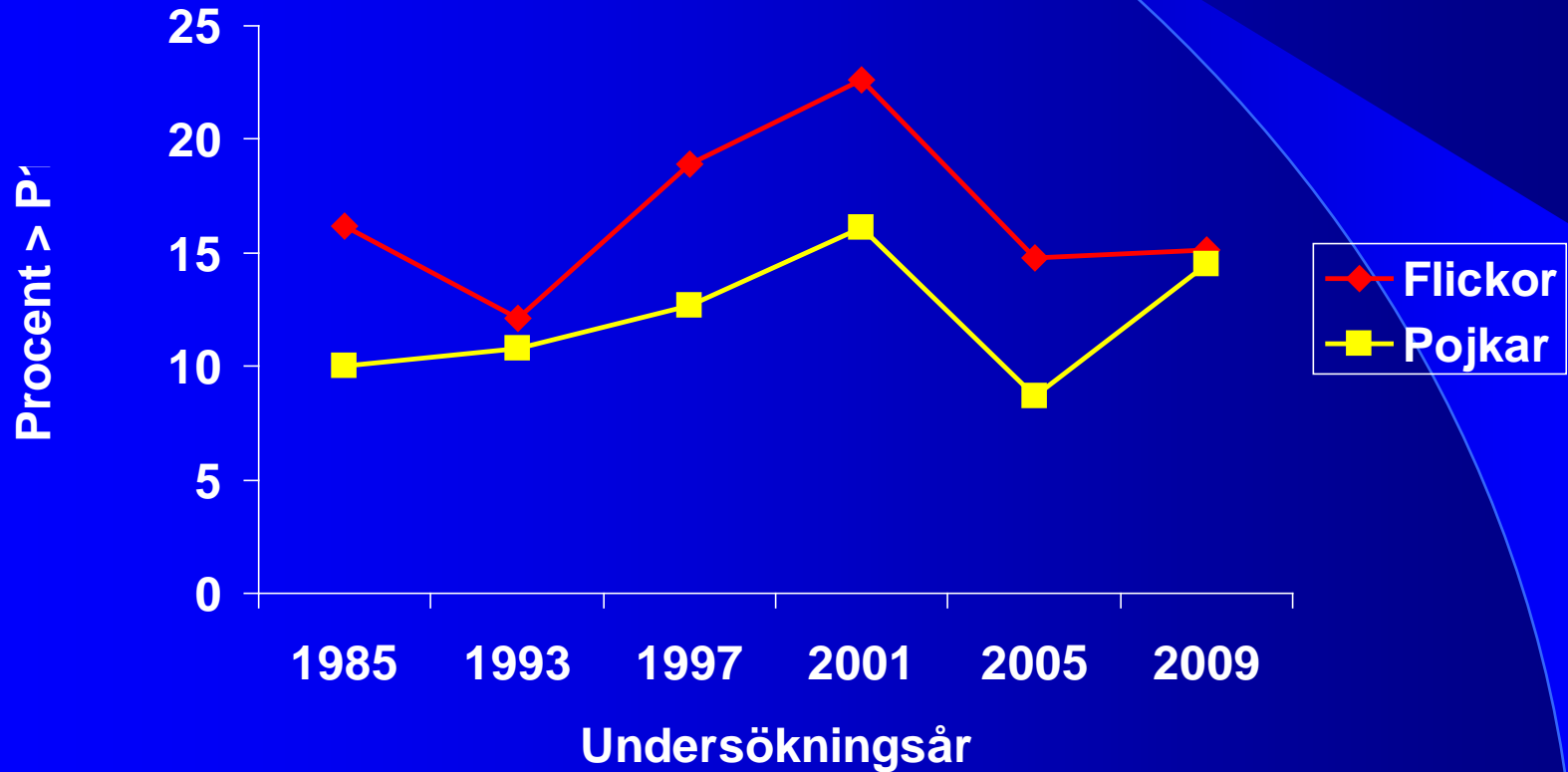
Svarsalternativ

I stort sett varje dag; Mer än en gång i veckan; Ungefär en gång i veckan; Ungefär en gång i månaden; Sällan eller aldrig

Psykiska besvär

Årskurs 5 1985 – 2009

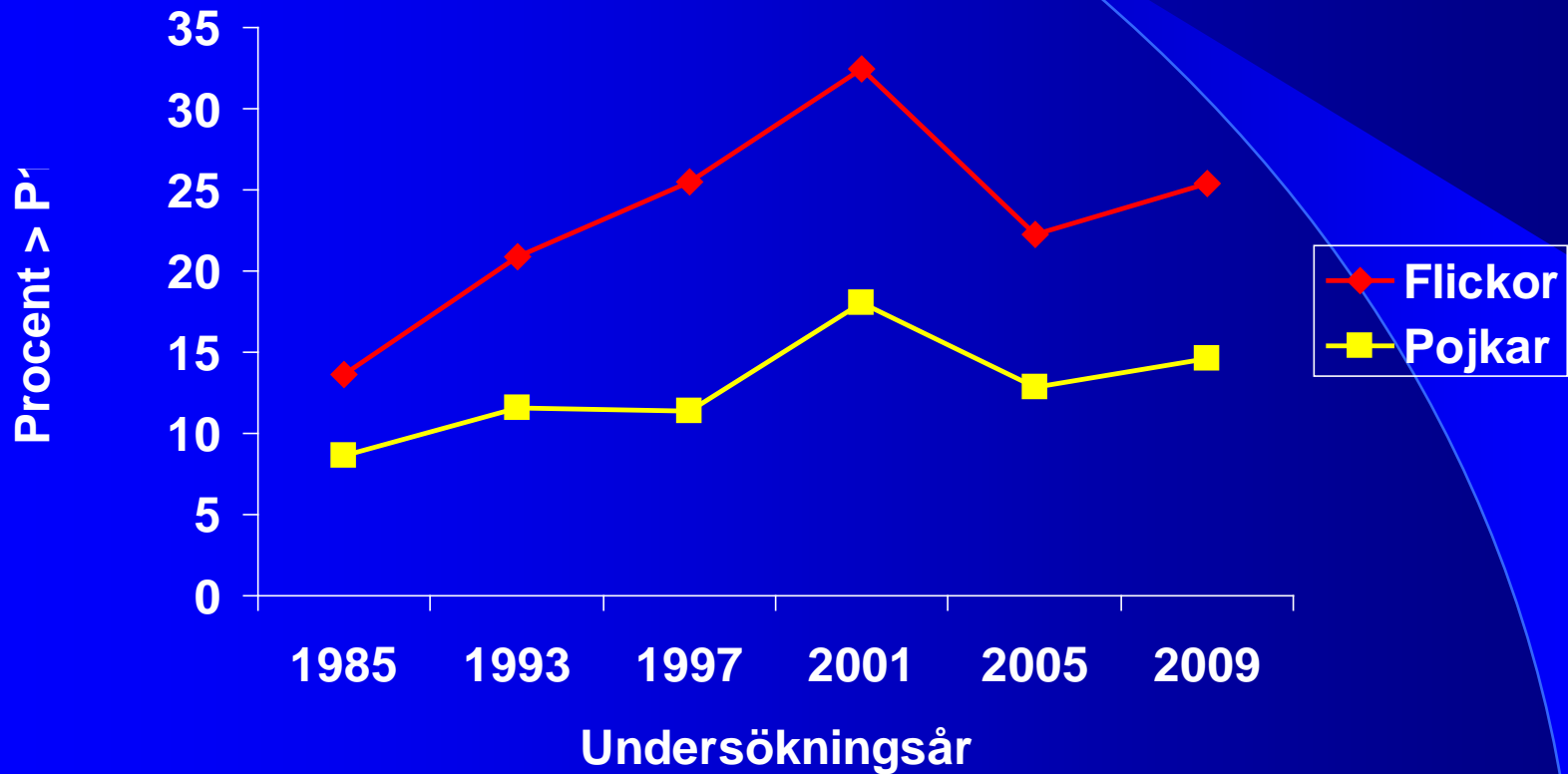
(Skolbarns hälsovanor, HBSC)

Psykiska besvär

Årskurs 7 1985 – 2009

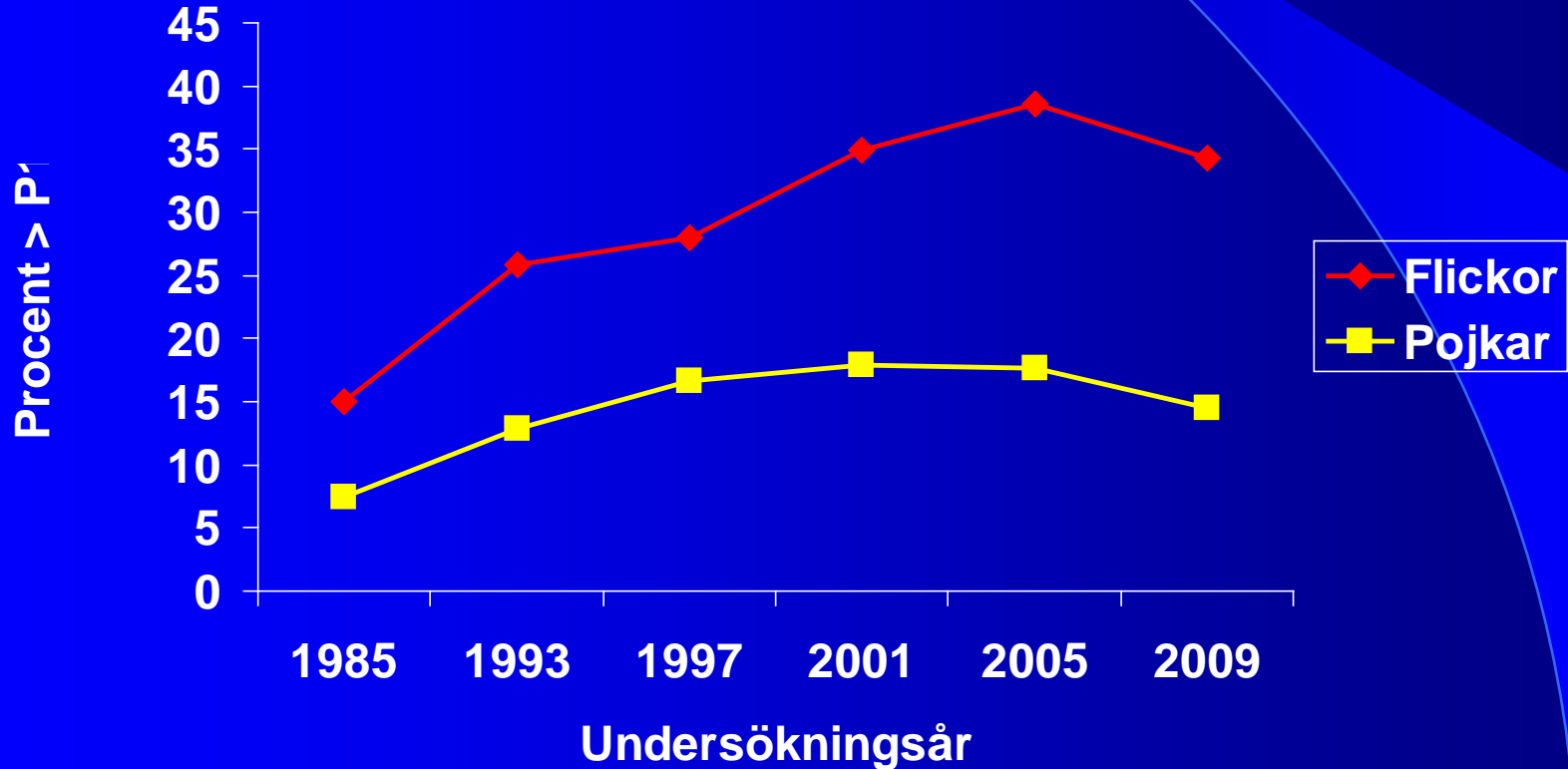
(Skolbarns hälsovanor, HBSC)

Psykiska besvär

Årskurs 9 1985 – 2009

(Skolbarns hälsovanor, HBSC)

Psykisk ohälsa 1985 - 2005

- Jämförelse 1985 – 2005
  - ökning i åk 9 och flickor åk 7
  - ingen ökning i åk 5
  - linjär trend endast bland flickor i åk 9
- Jämförelse 1996 – 2005
  - ingen ökning (utom flickor åk 9)
- Peak 2001 i åk 5 och 7

Psykisk ohälsa 1985 - 2009

- Jämförelse 1985 – 2009
  - ökning i åk 9 och 7, samt pojkar åk 5
  - ingen ökning i åk 5 flickor
  - linjära trenden bland flickor i åk 9 bruten
- Jämförelse 1997 – 2009
  - ökning pojkar åk 5 och 7, flickor åk 9
- Peak 2001 i åk 5 och 7

Publicerat

Journal of Adolescent Health 46 (2010) 258–264

Original article

Discrepant Trends in Mental Health Complaints Among Younger
and Older Adolescents in Sweden: An Analysis of WHO Data 1985–2005

Curt Hagquist, Ph.D.*

Centre for Research on Child and Adolescent Mental Health, Karlstad University, Karlstad
and The Royal Swedish Academy of Sciences, Stockholm, Sweden

Manuscript received February 27, 2009; manuscript accepted July 8, 2009

Publicerat – psykometri

Hagquist C, Andrich D.

Measuring subjective health among adolescents in Sweden. A Rasch-analysis of the HBSC – instrument.

Social Indicators Research 2004; 68:201–220.

Tack!

curt.hagquist@kau.se

<http://www.kau.se/cfbuph>